

เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

มีท่านผู้ใดให้คำนิยามของ " การสื่อสารมวลชน " ไ้ดังนี้

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงอธิบายไว้ว่า การสื่อสารมวลชน หมายถึงการนำสารซึ่งเป็น คำ ภาพ หรือเสียง ไปสู่บุคคลต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้สื่อมวลชน (Mass Media) อันได้แก่อนิตยสาร นิตยสาร ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์

สื่อมวลชนที่ใช้ในการสื่อสารมวลชนแบ่งเป็น ๓ พวกใหญ่ๆคือ^๒

๑. สิ่งตีพิมพ์ (The Printed Form) ได้แก่หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆ และหนังสือการ์ตูน
๒. สิ่งบันทึกเป็นฟิล์ม (The Filmed Form) ได้แก่ภาพยนตร์เรื่อง ภาพยนตร์ข่าว และภาพยนตร์สารคดี
๓. ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (The Electronic Form) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และการบันทึกเสียงต่างๆ

^๑ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ , "สื่อมวลชนคืออะไร" การสัมมนาสื่อสารมวลชน ครั้งที่ ๑ เรื่อง อิทธิพลและความรับผิดชอบของสื่อสารมวลชน, (พระนคร: โรงพิมพ์กรมทหารสื่อสาร, ๒๕๐๓), หน้า ๒๐-๒๓.

^๒ O' Hara, Robert C., Mass Media for the Millions: The Process of Mass Communication. (Random House, Inc, New York) หน้า ๘๕-๑๒๘.

หน้าที่ของสื่อมวลชน

สำเภา วรวงูร^๓ กล่าวไว้ว่า หน้าที่ในการบริการหรือรับใช้งานของสื่อมวลชนแบ่งได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. เพื่อเผยแพร่เรื่องราวและข่าวสารต่างๆ
๒. เพื่อให้ความบันเทิง
๓. เพื่อการโฆษณาค้าขาย
๔. เพื่อการศึกษา

ในปัจจุบันนี้ สื่อมวลชนนับวันจะทวีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งในสังคม เนื่องจากสื่อสารมวลชนเกี่ยวข้องกับบุคคลในสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำชี้ทางให้มวลชนเข้าใจสภาพต่างๆของสังคม ดังนั้นสื่อมวลชนจึงเป็นเครื่องมือที่ให้การศึกษามีอำนาจอย่างหนึ่งที่สามารถให้ความรู้ ทักษะ ทศนคติต่อสังคมนั้นๆ

โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่กำลังมีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษามวลชน โทรทัศน์ออกอากาศเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ในประเทศอังกฤษ หลังจากนั้นนักวิทยาศาสตร์ประเทศต่างๆ ได้ใช้เวลาหลายสิบปีทำการค้นคว้าประดิษฐ์ขึ้นมา แรกทีเดียวบทบาทของโทรทัศน์เป็นเพียงเพื่อการค้าเท่านั้น ต่อมาภายหลังนักการศึกษาได้เห็นบทบาทและความสำคัญของโทรทัศน์ จึงนำไปใช้ในบ้านการศึกษาอย่างแพร่หลายทั้งในยุโรปและอเมริกา

^๓ สำเภา วรวงูร, " สื่อมวลชนกับการศึกษา " , ศูนย์ศึกษา , ๑๐ (สิงหาคม ๒๕๐๖) , หน้า ๕-๗.

^๔ กุศล สุจรรยา, " โทรทัศน์การศึกษา " , เอกสารประกอบความรู้การประชุมใหญ่สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, (พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๑๓) , หน้า ๒๐๐

ส่วนกิจการโทรทัศน์ในประเทศไทย ได้จัดตั้งและเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๙^๕ โดยบริษัทไทยโทรทัศน์ นับเป็นแห่งที่สามในเอเชียหลังจากที่ประเทศญี่ปุ่นและประเทศฟิลิปปินส์ได้จัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นแล้ว ๑ ปี การดำเนินงานในระยะเริ่มแรกของกิจการโทรทัศน์ในประเทศไทยอยู่ในรูปของรัฐวิสาหกิจ และดำเนินงานในรูปแบบสถานีเพื่อการค้า ส่วนใหญ่รายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศมีหลายค่าน เช่น บริการชุมชน ข่าว ข่าวกีฬา รายการเกี่ยวกับวัฒนธรรม เป็นต้น ต่อมากองทัพบกได้เปิดสถานีขึ้นอีกสถานีหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐^๖ โดยทางสถานีได้ตั้งจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งสถานีไว้คือ

๑. มุ่งหวังจะให้โทรทัศน์เป็นสื่อเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างทหารและประชาชน ให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตน มีความรู้ในกิจการป้องกันประเทศ
๒. ใช้เป็นเครื่องมือในการแจ้งข่าว หรือคำสั่งให้ทหารและประชาชนที่เกี่ยวข้องทราบ
๓. เผยแพร่กิจการของกองทัพบก และส่วนราชการอื่นๆนอกจากกองทัพบกตามที่เห็นสมควร
๔. เผยแพร่นโยบายของรัฐบาล
๕. ส่งเสริมความรู้และให้ความบันเทิงแก่ประชาชน
๖. สนับสนุนการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมของชาติแก่ประชาชนและทหาร

^๕ สงวน อึ้งคง, สิ่งแรกในเมืองไทย, ชุดสอง (พระนคร: แพร่พิทยา, ๒๕๐๒) หน้า ๔๒๘-๔๒๙.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒๙.

^๗ สุวีริศน์ ภูบุญธรรม, เริงจิต ชีวกลิก, "การจักโทรทัศน์ศึกษาในประเทศไทย" เอกสารทางวิชาการเทคโนโลยีทางการศึกษา, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖ หน้า ๖๔.

๓. ใช้เป็นเครื่องมือช่วยเร่งรัดพัฒนาประเทศในทุกด้าน
๔. ค่อด้านการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายตรงข้าม
๕. เพื่อใช้ประโยชน์ทางการฝึกฝนและการศึกษาทางด้านโทรทัศน์

หลังจากปี พ.ศ. ๒๕๐๑ เป็นต้นมา รัฐบาลเห็นความสำคัญของโทรทัศน์ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนที่นำข่าวสารและความรู้ไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง จึงได้ให้หน่วยงานของรัฐบาลและของบริษัทเอกชนจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นอีก โดยขยายออกไปสู่ส่วนภูมิภาคด้วย เช่น สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยของ ๕ (ขอนแก่น) ของ ๘ (ลำปาง) ของ ๙ (สุราษฎร์ธานี) ของ ๑๐ (สงขลา) และของ ๑๑ (ภูเก็ต) ซึ่งดำเนินงานโดยกรมประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ใน พ.ศ. ๒๕๑๑ ยังได้มีการลงทุนจัดตั้งสถานีโทรทัศน์สีขึ้นในประเทศอีกด้วย นับรวมถึงปัจจุบันนี้สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีจำนวนถึง ๙ สถานี คือ สถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางมี ๔ สถานี สำหรับส่วนภูมิภาคมี ๕ สถานี นอกจากนี้ยังมีสถานีโทรทัศน์ถ่ายทอดในเครือข่ายของสถานีต่างๆ ซึ่งสามารถออกอากาศครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศอีกด้วย จึงเห็นได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทมากชนิดหนึ่ง และควรมีผู้ทำการวิจัยและสำรวจเกี่ยวกับบทบาทของโทรทัศน์ในอันที่จะนำไปใช้ในการศึกษาแก่ประชาชนอยู่เสมอๆ การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโทรทัศน์มีผู้ทำการวิจัยพอนำมาเป็นตัวอย่าง ได้ดังนี้คือ

สักรินทร์ บุญญฤทธิ^๔ ได้ทำการวิจัยเรื่อง " สถานีโทรทัศน์ " โดยศึกษาผลที่ได้จากการตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นในประเทศไทย และสรุปผลการวิจัยว่าการตั้งสถานีโทรทัศน์ทำให้เกิดผลโดยตรงและโดยอ้อมดังนี้คือ

^๔ สักรินทร์ บุญญฤทธิ , "สถานีโทรทัศน์" , วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมบัณฑิต, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓

๑. เป็นการส่งเสริมงานค่านับเชิง ธุรกิจ และการศึกษาทางโทรทัศน์ให้พัฒนา
ยิ่งขึ้น

๒. ยกย่องความรู้ของผู้ชมรายการให้สูงขึ้น โดยจัดรายการที่ให้ความรู้และเป็น
ประโยชน์

๓. รายการที่ดีและมีคุณค่าจะบันทึกภาพส่ง ไปแลกเปลี่ยนกับสถานีโทรทัศน์อื่นๆทั้งใน
และต่างประเทศ เป็นการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

๔. เป็นการส่งเสริมงานทางค่านับเทคนิค ทำให้ช่างและคนงานของสถานีมีประสบ-
การณ์และชำนาญงานค่านับ แสง เสียง และภาพในการผลิตรายการโทรทัศน์

สุภา ชำรงโชติ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการ
เรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนอาชีวศึกษา ในจังหวัดพระนคร" การวิจัยมุ่งศึกษาอิทธิพล
ของสื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ ว่ามีอิทธิพลต่อการเรียน
การสอนวิชาสังคมศึกษาแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยกระทำกับนักเรียนจากโรงเรียน
ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา ๕ โรงเรียน เป็นนักเรียนชาย ๒๐๓ คนนักเรียนหญิง ๒๐๕ คน
ผลปรากฏว่า นักเรียนทั้งชายหญิงได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนชนิดต่างๆในชีวิตประจำวันของ
นักเรียนมากพอสมควร และนักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ดีต่อสื่อมวลชนทั้ง ๔ ประเภท โดย
ให้ความเห็นว่า สื่อมวลชนให้ความรู้และความเพลิดเพลิน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อมวลชนแต่ละชนิดในค่านับการศึกษาพอสรุปย่อๆ
เกี่ยวกับโทรทัศน์ได้ดังนี้

002924

๕ สุภา ชำรงโชติ, "การศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการ เรียนวิชาสังคมศึกษา
ของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดพระนคร" , วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๔.

๑. โทรทัศน์สามารถนำข่าวสารและเรื่องราวที่มีทั้งภาพและเสียงไปสู่ผู้รับได้ ช่วยให้บังเกิดความรู้สึกว่า เหตุการณ์นั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตน

๒. โทรทัศน์ช่วยเสริมบทเรียน และการสอนของครูจากโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓. ถ้าผู้ปกครองสามารถรู้จักเลือกและแนะนำให้นักเรียนชมรายการที่ดี โทรทัศน์ก็มีบทบาทในการอบรมและฝึกนิสัยที่ดีแก่เด็กได้

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ปฏิพัทธ์ กระแสอินทร์^{๑๐} ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของภาพยนตร์โทรทัศน์ต่อพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น" เพื่อสำรวจความสนใจของเด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิงในการชมภาพยนตร์โทรทัศน์ และอิทธิพลของภาพยนตร์ต่อเด็กวัยรุ่น โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนสาธิตในจังหวัดพระนครและธนบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

๑. ในการชมโทรทัศน์ของเด็กวัยรุ่นชายหญิง เด็กวัยรุ่นหญิงสนใจชมภาพยนตร์วิทยาศาสตร์กาวหนามากที่สุด ส่วนเด็กวัยรุ่นชายชอบภาพยนตร์สงครามและภาพยนตร์จารกรรมมากที่สุด

๒. วันและเวลาที่เด็กชายและเด็กหญิงวัยรุ่นชอบดูโทรทัศน์มากที่สุดคือ เวลา ๑๙.๐๐-๒๐.๐๐ น. และใช้เวลาในการดูสัปดาห์ละ ๑๓ ชั่วโมง ๔๐.๘ นาที

๓. สาเหตุที่ชอบชมภาพยนตร์แต่ละประเภทนั้น เนื่องจากชมแล้วได้รับความสนุกเพลิดเพลิน และบางเรื่องก็เป็นตัวอย่างที่ดี

^{๑๐} ปฏิพัทธ์ กระแสอินทร์, "อิทธิพลของภาพยนตร์โทรทัศน์ต่อพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่น", วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘

๔. การให้คำแนะนำ การห้ามชมรายการและกำหนดเวลาชมโทรทัศน์ขึ้นอยู่กับวัย
 รุ่น เด็กวัยรุ่นที่อายุน้อยได้รับการกำหนดเวลาในการชมและได้รับการห้ามชมรายการมาก
 กว่าเด็กโต แต่เด็กโตได้รับการแนะนำในการชมรายการต่างๆมากกว่าเด็กที่อายุน้อย
 นอกจากนี้ยังขึ้นกับการศึกษาของผู้ปกครอง ผู้ปกครองที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงจะให้คำ
 แนะนำในการชมโทรทัศน์มากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาน้อย

๕. ภาพยนตร์โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นทั้งในแง่ดีและแง่เสีย

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๒ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา^{๑๑}
 ได้ทำการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ขึ้นทั่วประเทศ เพื่อสนองความต้องการของคณะกรรมการ
 วางแผนการใช้วิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์
 ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือนที่มีเครื่องรับวิทยุและจำนวนครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์
 และข้อมูลคานลักษณะและนิสัยในการรับฟังและชมรายการวิทยุและโทรทัศน์ รวมทั้งความ
 ชัดเจนของเสียงวิทยุ ภาพโทรทัศน์ที่สถานีส่งออกอากาศในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศ-
 บาล ซึ่งได้สรุปผลการสำรวจไว้ดังนี้

๑. ครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ประมาณร้อยละ ๘๕ ขึ้นไปในเขตเทศบาลและ
 นอกเขตเทศบาลแต่ละภาคชมโทรทัศน์ทุกวันหรือเกือบทุกวัน (๔-๖ วัน) ในสัปดาห์

๒. ครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ประมาณร้อยละ ๒๐ ขึ้นไปทั้งในเขตและนอก
 เขตเทศบาลแต่ละภาค มีจำนวนผู้ชมโทรทัศน์เป็นจำนวนมากประมาณร้อยละ ๓๐ ขึ้นไปใน
 เขตเทศบาลภาคกลางและภาคเหนือ ชมรายการระหว่างเวลา ๑๙.๐๐-๒๑.๕๕ น. ใน
 ทุกวันของสัปดาห์ สำหรับในเขตเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ชมรายการ
 โทรทัศน์ระหว่างเวลา ๑๘.๐๐-๒๐.๕๕ น. ในทุกวันของสัปดาห์

^{๑๑} สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานผลการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์ทั่วราชอาณาจักร
พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๒, (โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๑๒), หน้า ๕ - ๑๔.

๓. ช่วงเวลาที่ผู้ชมโทรทัศน์เป็นจำนวนมากที่สุดประมาณร้อยละ ๘๐ ขึ้นไปในทุกวันของสัปดาห์ ในเขตเทศบาลภาคกลางได้แก่ช่วงเวลา ๒๐.๐๐-๒๐.๕๙ น. สำหรับในเขตเทศบาลภาคอื่นๆ ได้แก่ช่วงเวลา ๑๙.๐๐-๑๙.๕๙ น.

๔. ในเขตเทศบาลภาคต่างๆ ครัวเรือนที่ชมโทรทัศน์ภาคกลางวันในวันเสาร์มีจำนวนไม่เกินร้อยละ ๕๐ และภาคกลางวันในวันอาทิตย์ไม่มากกว่าร้อยละ ๖๐

๕. จำนวนคริวเรือนที่ชมโทรทัศน์ในแต่ละชั่วโมงของวันต่างๆในสัปดาห์ในเขตเทศบาลแต่ละภาคมีลักษณะ คือ ในชั่วโมงเริ่มเปิดสถานีภาคกลางวันในวันเสาร์วันอาทิตย์และในภาคกลางคืนทุกวันของสัปดาห์มีจำนวนน้อย ในชั่วโมงต่อมาจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆแล้วลดลงในชั่วโมงใกล้ปิดสถานี ในที่สุดลดเหลือจำนวนน้อยในชั่วโมงปิดสถานีภาคกลางวัน ในวันเสาร์วันอาทิตย์และในภาคกลางคืนของทุกวันของสัปดาห์

๖. ชั่วโมงชมโทรทัศน์ในวันต่างๆของคริวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์นอกเขตเทศบาลแต่ละภาคมักคล้ายคลึงกันกับของคริวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ในเขตเทศบาลภาคนั้นๆ แต่ร้อยละของจำนวนคริวเรือนนอกเขตเทศบาลแต่ละภาคที่ชมรายการโทรทัศน์ในแต่ละชั่วโมงของวันต่างๆในรอบสัปดาห์โดยทั่วไปต่ำกว่าในเขตเทศบาลภาคนั้นๆ

๗. รายการโทรทัศน์ที่คริวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ประมาณร้อยละ ๖๐ ขึ้นไปชอบหรือสนใจมากหรือพอประมาณทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลแต่ละภาค ได้แก่รายการ ๕ ประเภทดังนี้ คือ ภาพยนตร์ต่างประเทศ ชาวในประเทศ ภาพยนตร์ไทย เพลงหรือดนตรีสากล ชาวต่างประเทศ การวิเคราะห์ข่าว ละครโทรทัศน์ กีฬา และเพลงลูกทุ่ง

๘. กล่าวโดยเฉลี่ยร้อยละของผู้สนใจหรือชอบชมรายการภาพยนตร์ต่างประเทศ เพลงหรือดนตรีไทยสากล ชาวต่างประเทศหรือวิเคราะห์ข่าว และละครโทรทัศน์ ที่อยู่ในเขตเทศบาลสูงกวาร้อยละของผู้สนใจหรือชอบชมรายการเหล่านี้ที่อยู่นอกเขตเทศบาล

๙. สถานีโทรทัศน์ที่คริวเรือนจำนวนมากชอบชมและระบุารับภาพได้ชัดเจนทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลแต่ละภาคนั้นมี ภาคกลางมีสถานีโทรทัศน์ ทท.บ ของ ๙ พระนคร สถานี ท.ท.ท. ของ ๔ พระนคร และสถานีโทรทัศน์สี่ของ ๙ พระนคร ต่างมีผู้ชมเป็นจำนวนมาก ภาคเหนือคริวเรือนในจังหวัดที่อยู่ตอนบนของภาค เช่น เชียงใหม่ ลำพูน ฯลฯ

ส่วนใหญ่ชมรายการที่ส่งโดยตรงหรือถ่ายทอดจากสถานีโทรทัศน์ของ ๘ (ลำปาง) และครัวเรือนในจังหวัดที่อยู่ตอนกลางของภาค เช่น นครสวรรค์ พิษณุโลก สุโขทัย ฯลฯ ส่วนใหญ่ชมรายการที่ถ่ายทอดจากสถานีโทรทัศน์กองทัพบกของ ๙ นอกจากนี้ส่วนหนึ่งของผู้มีเครื่องรับโทรทัศน์ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลชมรายการที่ถ่ายทอดจากสถานีไทยโทรทัศน์ของ ๘ และจากสถานีโทรทัศน์สีของ ๙ สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล ส่วนใหญ่ชมรายการที่ส่งโดยตรงหรือถ่ายทอดจากสถานีโทรทัศน์ของ ๕ (ขอนแก่น) นอกจากนี้ส่วนหนึ่งของประชาชนในภาคนี้ชมรายการที่ถ่ายทอดหรือส่งโดยตรงจากสถานีไทยโทรทัศน์ของ ๘ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกของ ๙ และสถานีโทรทัศน์สีของ ๙ ได้อีกด้วย ส่วนภาคใต้ ครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์ในเขตและนอกเขตเทศบาลส่วนใหญ่ชมรายการที่ส่งโดยตรงหรือถ่ายทอดจากสถานีไทยโทรทัศน์ของ ๑๐ (สงขลา)

พ.ศ. ๒๕๑๓ ชลียา คำวิหิ์สมกุล^{๑๒} ได้ทำการวิจัยเรื่อง " คุณค่าทางการศึกษาของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อแม่บ้าน " โดยออกแบบสอบถามผ่านเด็กนักเรียนชั้นประถมปลาย ๑๘ โรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

๑. เวลาออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ทั้ง ๘ สถานี ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ นั้น สถานีไทยโทรทัศน์ของ ๘ ใช้เวลาในการออกอากาศมากที่สุด วันละ ๘ ชั่วโมง ๑๕ นาที รองลงมาคือสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ของ ๙ วันละ ๗ ชั่วโมง ๕๕ นาที

๒. รายการที่สถานีทั้ง ๘ แห่งจัดมากที่สุด คือรายการภาพยนตร์บันเทิง รายการที่ออกอากาศน้อยที่สุดของสถานีทั้ง ๘ แห่ง คือ

สถานีไทยโทรทัศน์ของ ๘ ออกอากาศรายการความรู้ทางวิทยาศาสตร์น้อยที่สุด

^{๑๒} ชลียา คำวิหิ์สมกุล, " คุณค่าทางการศึกษาของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อแม่บ้าน " วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓

สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๗ ออกอากาศรายการพิเศษในโอกาสต่างๆน้อยที่สุด
สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๕ ออกอากาศรายการภาพยนตร์สารคดีน้อยที่สุด
สถานีไทยโทรทัศน์สีช่อง ๓ ออกอากาศรายการสุภาพจิตและอนามัยน้อยที่สุด

๓. รายการที่สถานีโทรทัศน์ทั้ง ๔ ไม่ได้ออกอากาศเลยในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้แก่รายการก หมายถึงประชาชน ซึ่งเป็นรายการที่เคยออกอากาศทางสถานีไทยโทรทัศน์ช่อง ๕ และสถานีไทยโทรทัศน์สีช่อง ๓

๔. แม่บ้านมีความสนใจในการรับชมโทรทัศน์มากพอสมควร คือชมวันละประมาณ ๑-๒ ชั่วโมงทุกวัน ในช่วงเวลา ๑๘.๐๐-๒๐.๐๐ น.

๕. แม่บ้านสนใจรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิงมากที่สุด และสนับสนุนให้เด็กในปกครองชมโทรทัศน์หลังจากทำการบ้านเสร็จแล้ว

๖. แม่บ้านเห็นว่าทางสถานีจัดรายการภาพยนตร์บันเทิง รายการละคร รายการโฆฆณณสนคามากเกินไป และรายการข่าวกีฬา การอภิปรายต่างๆ รายการสุภาพจิตและอนามัย รายการภาษาและวรรณคดี รายการความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ รายการภาพยนตร์สารคดี รายการพิเศษในโอกาสต่างๆ ยังมีการจัดคอนขางน้อยขางสถานี

๗. รายการที่มีคุณภาพดี ให้ความรู้แก่แม่บ้านมากที่สุดคือ รายการข่าวต่างๆ และรายการส่วนใหญ่มีประโยชน์ต่อแม่บ้านในชีวิตประจำวัน และมีคุณค่าทางการศึกษาต่อแม่บ้าน และรายการที่ให้ความรู้มากที่สุด คือรายการธรรมและศาสนาต่างๆ รายการแพ้นั้น รายการอภิปรายต่างๆ รายการหายปญญา รายการภาพยนตร์บันเทิง รายการละคร และรายการกฎหมายสำหรับประชาชน รายการโฆฆณณสนคาเป็นรายการที่ให้ความรู้มากที่สุด

๘. อิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อแม่บ้านเป็นอันดับหนึ่ง คือ ทำให้รสนิยมของแม่บ้านเปลี่ยนไป และอิทธิพลที่มีต่อเด็กเป็นอันดับหนึ่ง คือทำให้มีความรู้รอบตัวดีขึ้น

พ.ศ. ๒๕๑๗ อนันต์ธนา อังทินันท์^{๑๓} ทำการวิจัยเรื่อง "โทรทัศน์การศึกษาแบบบันเทิง" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์การจกรายการโทรทัศน์การศึกษาที่ให้ความรู้แบบการศึกษาโดยตรงและโดยทางอ้อม ในการจกรายการโทรทัศน์ของแต่ละสถานี เพื่อที่จะนำมาเปรียบเทียบกันว่า แต่ละสถานีนั้นจกรายการโทรทัศน์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ และทางสถานีจกรายการเกี่ยวกับการให้ความรู้หรือส่งเสริมการศึกษา และวัฒนธรรมเป็นประโยชน์แก่การศึกษาตามที่มุ่งหวังมากน้อยเพียงใด และเหตุไรรายการของทางสถานีที่เกี่ยวกับการศึกษาจึงไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร และถ้าหากว่าจะจัดในลักษณะรายการแทรกการบันเทิงจะได้รับผลประโยชน์คุ้มค่า เนื่องจากจะเป็นที่สนใจของคนมากกว่า ผลการวิจัยปรากฏว่า

๑. โทรทัศน์การศึกษาในปัจจุบันไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากมีลักษณะทางวิชาการและเวลาจัดอยู่ในช่วงเวลาที่คุณส่วนมากยังไม่กลับบ้าน

๒. ผู้อุปถัมภ์รายการไม่อยากจกรายการประเภทนี้ เนื่องจากอุปสรรคทางด้านเวลาที่จัดในช่วงที่คนยังไม่กลับบ้าน และรายการยังไม่ดีพอ ฉะนั้นกลัวเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า

๓. หากจัดในเวลา ๑๘.๓๐ น. - ๒๑.๓๐ น. อันเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดก็เกิดอุปสรรคทางด้านสถานีโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นเวลาที่เก็บอัตราค่าเวลาแพง และคนดูมากตลอดจนสถานีกลัวคนจะไม่ดูในโอกาสต่อไป

๔. รายการควรปรับปรุงให้เป็นรายการแทรกความรู้ในการจัดทางด้านการบันเทิง เพราะว่าคุณจะดูมากกว่าที่จกรการศึกษาในปัจจุบัน

๕. ควรหาผู้ดำเนินงานจกรายการที่สนใจและเป็นกันเองต่อผู้ดู

^{๑๓} อนันต์ธนา อังทินันท์, "โทรทัศน์การศึกษาแบบบันเทิง", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗

ในต่างประเทศ ค.ศ. ๑๙๕๖ คับเบิ้ลยู เอ เบลสัน ^{๑๔} (W.A.Belson) ได้วิจัยเรื่อง " Effects of Television on the Interests and the Initiative of Adult Viewers in Greater London " โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ

๑. เพื่อศึกษาว่าโทรทัศน์ดึงดูดความสนใจของผู้ชมหรือไม่
๒. เพื่อศึกษาว่าโทรทัศน์ช่วยสร้างความคิดริเริ่มของผู้ชมหรือไม่

เบลสัน ได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อส่งไปยังประชาชนในกรุงลอนดอน และให้เวลาในการกรอกแบบสอบถามเป็นเวลา ๑ สัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่า

๑. โทรทัศน์สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้
๒. โทรทัศน์สามารถสร้างความคิดริเริ่มในตัวผู้ชมให้สูงขึ้นได้

ในปีเดียวกัน เจ ดูมาซดีเอ ^{๑๕} (J.Dumazedier) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " The Impact of Television Programs on Rural Audiences " เพื่อจะศึกษาถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อประชาชนในชนบท โดยได้ทำการวิจัยใน ๑๕ หมู่บ้านที่เลือกสรรแล้ว เมื่อชมโทรทัศน์แล้วก็ได้ส่งแบบสอบถามไปเพื่อให้ผู้ชมกรอก

ผลการวิจัยคือ

๑. โทรทัศน์สามารถให้การศึกษาแก่ประชาชนในชนบทได้ดี

^{๑๔} W.A. Belson, " Effects of Television on the Interest and the Initiative of Adult Viewers in Greater London ", British Journal of Psychology (United Kingdom ; 1959), p. 145-158.

^{๑๕} J.Dumazedier, " The Impact of Television Programs on Rural Audiences ", Press, Film and Radio in the World Today, (Paris: Unesco, 1956)

๒. กิจกรรมหลังชมโทรทัศน์ของกลุ่มประชากร จะช่วยให้ผู้ชมสามารถแสดงออก
ได้อย่างกว้างขวางและตามความพอใจ

๓. ทักษะของผู้ชมเปลี่ยนไป

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ ชาร์ลส์ วินิช^{๑๖} (Charles Winich) ทำการวิจัยเรื่อง
"How People Perceive Educational Television" วิจัยดำเนินการวิจัย ชาร์ลส์
ทำโดยโทรศัพท์ไปยังกลุ่มคนที่อยู่ในเมือง ถามแต่ละคนว่าเขาได้ชมโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
เป็นเวลาติดต่อกัน ๓ สัปดาห์หรือเปล่า และทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ประชากร
๓๙๒ คน เป็นพวกที่ชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา และอีก ๒๙๒ คนเป็นผู้ที่ไม่ได้ชม
รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ประชากรทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันทางฐานะ สังคม
และเศรษฐกิจ ผลการวิจัยปรากฏว่า ผู้ชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและผู้ไม่ชมราย
การโทรทัศน์มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ผู้ชมรายการ เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในด้านการ
ศึกษาสูงกว่าผู้ที่ไม่ชมรายการ และผู้ชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นบุคคลที่นึกถึงประ
โยชน์ทางการศึกษา ผู้ชมรายการโทรทัศน์ให้ความเห็นว่า โทรทัศน์เพื่อการศึกษาไม่ควรจัด
ทำเพื่อแข่งขันกับรายการเพื่อความบันเทิง แต่ควรจะทำให้แตกต่างกว่า และจัดรายการเพื่อ
เสริมสร้างรายการโทรทัศน์เพื่อความบันเทิง

จากเอกสารและผลการวิจัยต่างๆข้างนี้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าโทรทัศน์มีบทบาท
และความสำคัญในอันที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านการศึกษามาก จึงเชื่อได้ว่า
การทำกรวิจัยเรื่อง "ความต้องการรายการโทรทัศน์สำหรับการศึกษาของประชาชนในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ" นี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับนักการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัด
รายการโทรทัศน์ ได้นำไปใช้และปรับปรุงรายการโทรทัศน์เพื่อสนองความต้องการและเป็น
ประโยชน์ในการส่งเสริมความรู้ สนับสนุน ตลอดจนคุณค่าทางการศึกษาแก่ประชาชนต่อไป

^{๑๖} Charles Winich , " How People Perceive Educational Television"